

УДК 378:37.68.40+370+7

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-2-42>**Чжен ЛАНЬЮЕ,***orcid.org/0009-0005-3646-9884**аспірантка кафедри музичного мистецтва і хореографії
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(Одеса, Україна) 532785875@qq.com*

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ВИКОНАВСЬКОЇ ЕМОТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФОРТЕПІАНО

У статті висвітлено теоретичні засади, методологічні підходи та практичні аспекти реалізації педагогічної технології формування художньо-виконавської емотивності майбутніх викладачів фортепіано в умовах сучасної мистецької освіти. Авторка підкреслює, що художньо-виконавська емотивність не є лише ознакою виконавської виразності, а виступає як ключова професійно-педагогічна якість, яка забезпечує глибоку інтерпретацію музичного твору, ефективну емоційну комунікацію зі студентами та сприяє створенню простору художнього співпереживання. Визначено чотири взаємопов'язані компоненти цього феномену: емоційно-образний, інтерпретаційно-символічний, комунікативно-виразний і рефлексивно-педагогічний. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю оновлення методичних засад фахової підготовки викладачів фортепіано з урахуванням інтегративної природи їхньої діяльності, в якій поєднуються художнє, аналітичне, комунікативне та педагогічне мислення. Метою статті є обґрунтування і розробка педагогічної технології, яка б сприяла цілісному формуванню художньо-виконавської емотивності у фортепіанній підготовці. У дослідженні застосовано методи аналізу, синтезу, систематизації, моделювання, концептуалізації та екстраполяції. Описано триетапну структуру технології: концептуально-ціннісний, творчо-комунікативний та репрезентаційно-рефлексивний етапи. Технологія базується на екзистенційному, герменевтичному, полікомунікативному та евристичному підходах, а також принципах художньо-емоційного наративу, психо-емоційної іманентності, накопичення художньо-ментального досвіду та рефлексивності. Встановлено, що впровадження такої технології підвищує якість мистецько-педагогічної підготовки, сприяє розвитку творчої інтерпретаційної самостійності та емоційної переконливості майбутніх викладачів фортепіано.

Ключові слова: емоційність, емотивність, художньо-виконавська емотивність, фортепіано, фахова підготовка, майбутні викладачі фортепіано, педагогічна технологія, метод, методика.

Zheng LANYUE,*orcid.org/0009-0005-3646-9884**Postgraduate student at the Department of Musical Art and Choreography
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
(Odesa, Ukraine) 532785875@qq.com*

THE TECHNOLOGY OF DEVELOPING ARTISTIC AND PERFORMING EMOTIVENESS IN FUTURE PIANO TEACHERS

The article presents the theoretical foundations, methodological approaches, and practical aspects of implementing a pedagogical technology for the formation of artistic-performing emotivity in future piano teachers within the framework of modern art education. The author emphasizes that artistic-performing emotivity is not merely a sign of expressive performance, but a key professional and pedagogical quality that ensures deep interpretation of musical works, effective emotional communication with students, and the creation of a space for artistic empathy. The article defines four interrelated components of this phenomenon: emotional-imagery, interpretive-semantic, communicative-expressive, and reflexive-pedagogical. The relevance of the study lies in the need to update methodological approaches to the professional training of piano teachers, taking into account the integrative nature of their activity, which combines artistic, analytical, communicative, and pedagogical thinking. The purpose of the article is to develop and scientifically substantiate a pedagogical technology aimed at the holistic formation of artistic-performing emotivity in piano training. The research methodology includes analysis, synthesis, systematization, modeling, conceptualization, and extrapolation. The article describes a three-stage structure of the technology: conceptual-value, creative-communicative, and representational-reflexive stages. The proposed technology is based on existential, hermeneutic, polycommunicative, and heuristic approaches, as well as on the principles of artistic-emotional narrative, psycho-emotional immanence, accumulation of artistic-mental experience, and reflexivity. It is established that the implementation of this technology enhances the quality of artistic and pedagogical training, fosters the development of creative interpretive independence and emotional expressiveness in future piano teachers.

Key words: emotionality, emotivity, artistic-performing emotivity, piano, professional training, future piano teachers, pedagogical technology, method, methodology.

Постановка проблеми. У фортепіанному виконавстві емоційне наповнення музики нерозривно пов'язане з особистістю виконавця — його здатністю відчувати, осмислити й передати слухачеві художній сенс твору. Для майбутнього викладача фортепіано така здатність набуває подвоєного значення: він має бути не лише носієм виконавської виразності, а й провідником емоційної глибини музики для своїх учнів. У цьому контексті художньо-виконавська емотивність постає не як додаткова риса, а як основа педагогічної майстерності, що впливає на характер взаємодії зі студентом, глибину інтерпретації та здатність надихати. Емотивність дозволяє викладачеві створити простір естетичного співпереживання, у якому музика постає як засіб діалогу, а не просто як об'єкт для технічного відтворення.

У цьому контексті постає необхідність цілеспрямованої педагогічної роботи, що забезпечить ефективне формування емотивності майбутніх викладачів фортепіано як інтегрованої професійної якості. Актуальність проблеми зумовлена тим, що, попри наявність окремих досліджень у сфері виконавської виразності, досі відсутня цілісна педагогічна технологія, яка б враховувала специфіку розвитку художньо-виконавської емотивності саме в аспекті підготовки до викладацької діяльності.

Складність формування цього феномену полягає у необхідності поєднання емоційної чутливості з рефлексивністю, педагогічною комунікацією, аналітичним мисленням та виконавською уявою. Саме тому виникає потреба у створенні такої педагогічної технології, що базувалася б на інтеграції виконавських і дидактичних підходів, сприяла б розвитку здатності до емоційної інтерпретації музичних образів і забезпечувала готовність студента до їх вербального та невербального передавання у викладацькій практиці. Розробка такої технології дозволить не лише підвищити ефективність підготовки майбутніх викладачів фортепіано, а й сприятиме оновленню методичних засад сучасної мистецької освіти.

Аналіз досліджень. У сучасних психо-лінгвістичних дослідженнях емотивність розглядається як ключова характеристика тексту, що відображає здатність мовних засобів передавати емоції автора та викликати відповідні реакції у реципієнта. Вона відіграє важливу роль у реалізації прагматичних цілей комунікації, спонукаючи адресата до певних дій або змін у поведінці. Емотивність може передавати як позитивні, так і негативні емоції, формуючи емоційний фон сприйняття інформації. Це явище є результатом вербалізації емоцій людини

через різноманітні мовні засоби, включаючи лексику, синтаксис та інтонацію (Тютюнник, 2024).

Дослідження У. Кемінь (2020) сприяло глибшому розумінню сутності та змісту емотивності, порівнюючи її з поняттями «емоція» та «емоційність». Авторка підкреслює, що емотивність є лінгвістичною категорією, яка відображає мовне вираження емоційного стану мовця та його ставлення до висловлюваного. Кемінь зазначає, що емотивність проявляється на різних рівнях мовної системи, зокрема на лексичному, синтаксичному та стилістичному, і є важливим засобом впливу на адресата.

У роботі К. Шах і Л. Коваль (2021) розглядаються різні наукові підходи до вербалізації емоцій. Дослідниці аналізують, як різні мовні засоби використовуються для передачі емоційного стану мовця, акцентуючи увагу на тому, що емотивність тексту формується через вибір лексичних одиниць, синтаксичних конструкцій та стилістичних прийомів, які відображають емоційне забарвлення висловлювання.

Музичне виконавство є невід'ємною складовою мистецько-педагогічної діяльності. С. Грозан (2017), досліджуючи професійну компетентність майбутніх педагогів у галузі музичного мистецтва, визначає її як цілісне утворення творчої практичної діяльності, що забезпечує звукообразну та емоційну реалізацію музичного твору через виконавську майстерність та музично-комунікативну взаємодію всіх учасників процесу. Авторка підкреслює, що емоційна виразність є ключовим елементом успішного музичного виконання, оскільки вона сприяє глибшому розумінню та передачі художнього змісту твору.

У контексті мистецько-освітньої діяльності важливим є дослідження Гао Юань (2019), яка розглядає педагогічну емотивність як здатність контролювати емоційно-психологічний стан під час взаємодії з учнями та реалізації музично-сценічного процесу. Авторка зазначає, що вміння емоційної концентрації на створенні художнього образу, зосередження на художньо-змістовній та виконавсько-інтерпретаційній сутності музичного твору є необхідними для ефективної педагогічної діяльності.

Поняття «педагогічна технологія» має тривалу історію, починаючи з першої половини ХХ століття, і розглядається як сукупність прийомів і засобів, спрямованих на організацію навчальних занять. У сучасній освітній практиці педагогічна технологія функціонує на трьох рівнях: загально-педагогічному, предметному та модульному. Нестеренко (2021) вказує, що структура

педагогічної технології включає концептуальну основу, змістовну та процесуальну частини, які взаємопов'язані та забезпечують ефективність навчального процесу.

Таким чином, аналіз сучасних українських досліджень свідчить про зростаючу увагу до вивчення емотивності як важливого аспекту лінгвістики та педагогіки. Розуміння механізмів вербалізації емоцій, їхнього впливу на художню комунікацію та освітній процес є ключовим для підвищення ефективності освітньої діяльності та розвитку професійної компетентності майбутніх викладачів фортепіано.

Мета статті – розробка і обґрунтування технології формування художньо-виконавської емотивності майбутніх викладачів фортепіано в процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. На основі теоретичних наукових розвідок ми дійшли висновку, що художньо-виконавська емотивність є не просто проявом емоційної експресії, а складною когнітивно-естетичною системою, що забезпечує гармонійний баланс між технічною майстерністю, концептуальним осмисленням твору та його емоційно-образною трансляцією в процесі музично-виконавської та педагогічної діяльності. Вона інтегрує естетичне, емоційне, технічно-виконавське та педагогічне осягнення музики, сприяючи не лише досягненню високого виконавського рівня, а й формуванню готовності до художньо-педагогічної взаємодії в освітньому процесі. У фортепіанному виконавстві емоційна насиченість музики нерозривно пов'язана з особистісною здатністю виконавця відчути, осмислити й передати художній сенс твору. Для майбутнього викладача фортепіано ця здатність має особливу цінність, адже вона визначає не лише рівень його виконавської майстерності, а й ефективність педагогічної взаємодії зі студентами. Саме художньо-виконавська емотивність дозволяє викладачеві створити простір естетичного співпереживання, у якому музика стає інструментом глибокого емоційного діалогу. Встановлено, що художньо-виконавська емотивність є складною когнітивно-естетичною системою, що забезпечує гармонійний баланс між технічною майстерністю, концептуальним осмисленням твору та його емоційно-образною трансляцією в процесі музично-виконавської та педагогічної діяльності. Рівень художньо-виконавської емотивності відображає здатність студента-музиканта до усвідомленої, художньо виразної, концептуально осмисленої та переконливої трансляції емоційно-образного змісту музичного твору засобами музично- вико-

навської та вербально-педагогічної репрезентації (Чжен Ланьюе & Новська, 2023).

Зміст художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої мистецької освіти розкривається у чотирьох взаємопов'язаних компонентах: емоційно-образному (що відповідає за глибину переживання та емоційну виразність музики); інтерпретаційно-смісловому (що забезпечує усвідомленість виконання, аналітичне осмислення структури та стилю твору); комунікативно-виразному (що спрямований на ефективну передачу художнього змісту засобами музичної й педагогічної виразності); рефлексивно-педагогічному (що пов'язаний зі здатністю до критичної оцінки виконання та перенесення цього досвіду в освітню діяльність) (Чжен Ланьюе & Новська, 2023).

Презентована нижче технологія формування художньо-виконавської емотивності спрямована на розвиток здібностей та умінь студентів відповідно до кожного з вказаних компонентів. Її методологічну основу становлять наукові підходи: екзистенційний (акцент на особистісному переживанні музики), герменевтичний (глибинне осмислення змісту твору), полікомунікативний (музика як багаторівнева комунікація) та евристичний (розвиток творчої самостійності). Технологія спирається також на провідні принципи: художньо-емоційного наративу, психо-емоційної іманентності, накопичення художньо-ментального досвіду та рефлексивності, які забезпечують гармонійне поєднання індивідуального емоційного досвіду з усвідомленим, цілісним і переконливим художньо-педагогічним самовираженням.

Метою запропонованої педагогічної технології є цілісне, поетапне формування художньо-виконавської емотивності як професійно значущої інтегральної якості майбутнього викладача фортепіано. У процесі фортепіанної підготовки ця якість забезпечує не лише виразність виконавського висловлювання, а й здатність до глибокої емоційно-педагогічної комунікації, що є необхідною умовою ефективної художньо-естетичної взаємодії зі студентами. Технологія передбачає реалізацію трьох взаємозв'язаних етапів: концептуально-ціннісного, творчо-комунікативного та репрезентаційно-рефлексивного. Кожен з них спрямований на формування відповідних компонентів художньо-виконавської емотивності – емоційно-образного, інтерпретаційно-сміслового, комунікативно-виразного та рефлексивно-педагогічного, та включає низку дидактично доцільних практик і методів, що активізують як емоційну, так і когнітивно-творчу сферу студента.

Концептуально-ціннісний етап: осмислення феномену художньо-виконавської емотивності. Метою першого етапу є усвідомлення студентами сутнісних характеристик художньо-виконавської емотивності як професійної якості, що забезпечує змістовну, глибоку й виразну інтерпретацію і репрезентацію музичного твору. На цьому етапі ключовим завданням є створення внутрішньої мотивації до розвитку емотивності як особистісно значущої складової виконавської та педагогічної діяльності.

Провідним методологічним орієнтиром концептуально-ціннісного етапу є екзистенційний підхід, який розглядає музичне виконання як акт самопізнання і художнього самовираження. Відповідно до цього, виконавська діяльність інтерпретується не як відтворення авторського задуму в межах певного стилістичного канону, а як особистісне емоційне занурення в музичний образ, трансформація власних переживань у художню інтонацію і емоційно збагачений художній наратив.

Серед методів цього етапу особливе місце посідає інтерпретаційна бесіда, під час якої студенти формулюють власні уявлення про емоційний і змістовий зміст музики. Перевагою цього методу є активізація внутрішнього рефлексивного ресурсу особистості, що сприяє розвитку естетичної чутливості та ідентифікації себе як емоційного суб'єкта у музиці.

Також ефективним є метод філософсько-естетичного есе, у якому студенти виражають своє розуміння виконавської емотивності, спираючись на власний досвід слухання та виконання музики. Це дозволяє виявити їхню здатність до абстрактного художнього мислення.

До розвивальних практик першого етапу доцільно віднести такі: прослуховування інтерпретацій з подальшою емоційно-сміслову рефлексією; робота з метафорами й образами (опис почуттів від прослуханої музики через художні асоціації); порівняльний аналіз інтерпретацій відомих піаністів як прикладів різних рівнів емотивної виразності.

Творчо-комунікативний етап: активізація емоційно-інтерпретаційного потенціалу студента. Другий етап є центральним у реалізації педагогічної технології, оскільки саме тут відбувається практичне формування компонентів художньо-виконавської емотивності через інтерактивну, естетично насичену взаємодію з музичним матеріалом.

Метою етапу є розвиток здатності до виразного виконання, заснованого на глибокому розумінні структури та сенсу твору, формування навичок інтонаційно-емоційної репрезентації, викорис-

тання невербальних та вербальних засобів комунікації для передачі художнього змісту.

У методологічному аспекті цей етап спирається на герменевтичний та полікомунікативний підходи, які поєднують глибоке аналітичне прочитання музики з усвідомленим використанням виразових засобів, орієнтованих на створення емоційного впливу на слухача. Водночас евристичний підхід стимулює студентів до пошуку оригінальних виконавських рішень, експериментів з динамікою, агогікою, артикуляцією.

До ефективних методів цього етапу належать:

Герменевтичний аналіз музичного тексту – полягає у послідовному осмисленні змістових і структурних елементів твору, розумінні його контексту та жанрово-стилістичних особливостей. Метод сприяє формуванню інтерпретаційної грамотності й аналітичного мислення.

Імпровізаційно-інтерпретаційна лабораторія – створює умови для пошуку власних засобів інтонаційної виразності. Її перевага – у розвитку креативного потенціалу, сміливості до експерименту, гнучкості виконавського мислення.

Вербальна артикуляція художньої ідеї – студент формулює усно власну інтерпретаційну концепцію перед виконанням, пояснюючи, як і чому використовує ті чи інші засоби виразності. Це розвиває логічне мислення, комунікативну компетентність і педагогічну рефлексію.

Тілесна виразність у виконавстві – залучення жесту, міміки, постави як засобів доповнення музичної інтонації. Цей метод активізує поліканальне сприйняття, формує цілісне образне мислення.

До практик другого етапу також відносимо такі: вправи з драматургічного конструювання музичного висловлювання; моделювання «музично-педагогічних діалогів», коли студент виконує твір і пояснює його учневі в уявній ситуації уроку; експрес-інтерпретації, у яких один і той самий твір виконується з різними художніми установками (трагічність, іронія, просвітленість тощо).

Репрезентаційно-рефлексивний етап: презентація, аналіз, узагальнення художнього досвіду. На завершальному етапі реалізується інтеграція теоретичних знань, естетичних уявлень та виконавських навичок у цілісну художньо-освітню позицію студента. Його мета полягає в осмисленому представленні результатів інтерпретаційного пошуку, розвитку здатності до рефлексії, самокорекції та педагогічного пояснення власних виконавських рішень.

Цей етап ґрунтується на принципі рефлексивності, що забезпечує внутрішній зв'язок між

емоційно-образним переживанням і критичним осмисленням виконавського процесу. Також реалізується принцип накопичення художньо-ментального досвіду, який формує інтерпретаційну пам'ять та здатність до перенесення досвіду в педагогічну практику.

До ефективних методів цього етапу належать:

Публічна виконавська презентація з коментарем – студент готує і виконує обрану інтерпретацію твору, супроводжуючи її усним поясненням інтерпретаційної концепції. Метод дозволяє поєднати художнє самовираження з педагогічною рефлексією.

Відеорефлексія – перегляд відеозапису власного виконання з подальшим аналізом емоційної виразності, технічної точності та відповідності художньому задуму. Це сприяє розвитку самоусвідомлення і точного самооцінювання.

Групове обговорення виконання – створює умови для зворотного зв'язку, діалогу, формування здатності до конструктивного сприйняття критики.

Метод «музичної історії» – студент формулює художньо-педагогічну розповідь про створення

своєї інтерпретації, включаючи опис етапів переживання, сумнівів, відкриттів і трансформацій.

До розвивальних практик третього етапу доцільно віднести такі: підготовка та проведення відкритого мікроуроку з учнем (рольова гра); створення письмового інтерпретаційного портфоліо (аналіз твору, виконання, самооцінка); участь у творчих майстер-класах як виконавця та слухача з подальшою рефлексією.

Висновки. Запропонована педагогічна технологія формування художньо-виконавської емотивності майбутніх викладачів фортепіано відзначається багаторівневою структурою, теоретичною обґрунтованістю та практичною спрямованістю. Її інноваційність полягає в інтеграції особистісно-екзистенційного досвіду виконавця з аналітичним осмисленням музичного твору, у залученні вербальних і невербальних каналів педагогічної комунікації та у створенні умов для рефлексивного самовдосконалення. Системна реалізація цієї технології у процесі фортепіанної підготовки сприятиме формуванню не лише високого рівня виконавської майстерності, а й педагогічної чутливості, креативності та емоційної переконливості майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гао Юань. Педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. 2019. № 1. С. 109-115.
2. Грозан С. Сутність і структура професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Наукові записки ЦДПУ. Серія: Педагогічні. 2017. Вип. 157. С. 156–159.
3. Кемін, У. Емоція, емоційність та емотивність: до проблеми розмежування термінопонять. Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. 2020. № 1 (25). С. 12-16.
4. Шах, К., & Коваль, Л. Проблема вербалізації емоцій у науковому дискурсі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. № 41. С. 140-145.
5. Нестеренко С. Поняття «педагогічної технології» у парадигмі освітньої діяльності. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». 2021. № 2. С. 27-35.
6. Чжен, Ланьюе, Новська, О. Р. Феномен художньо-виконавської емотивності майбутніх викладачів фортепіано. Музичне мистецтво в освітлогічному дискурсі. 2024. № 8. С. 17-23.
7. Тютюнник, Л. Мовні засоби вираження емотивності у текстовому медіаконтенті. Вісник Національного університету оборони України. 2024. №2. С. 159-168.

REFERENCES

1. Gao, Y. (2019). Pedagogical conditions for the development of emotional intelligence of future music teachers [Pedagogical conditions for the development of emotional intelligence of future music teachers]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia – Scientific Notes of Mykola Gogol Nizhyn State University*, (1), 109–115. [in Ukrainian]
2. Grozan, S. (2017). The essence and structure of professional competence of future music teachers [The essence and structure of professional competence of future music teachers]. *Naukovi zapysky TsDPU. Seriya: Pedagogical Sciences*, (157), 156–159. [in Ukrainian]
3. Kemin, U. (2020). Emotion, emotionality and emotivity: On the issue of terminology differentiation [Emotion, emotionality and emotivity: On the issue of terminology differentiation]. *Aktualni pytannia suspilnykh nauk ta istorii medytsyny – Current Issues of Social Sciences and History of Medicine*, (1)25, 12–16. [in Ukrainian]
4. Shakh, K., & Koval, L. (2021). The problem of verbalization of emotions in scientific discourse [The problem of verbalization of emotions in scientific discourse]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues in Humanities Sciences*, (41), 140–145. [in Ukrainian]
5. Nesterenko, S. (2021). The concept of “pedagogical technology” in the paradigm of educational activity [The concept of “pedagogical technology” in the paradigm of educational activity]. *Naukovi zapysky. Seriya “Psykhologo-pedahohichni nauky” – Scientific Notes. Series “Psychological and Pedagogical Sciences”*, (2), 27–35. [in Ukrainian]
6. Zheng, L., & Novska, O. R. (2024). The phenomenon of artistic-performing emotivity of future piano teachers [The phenomenon of artistic-performing emotivity of future piano teachers]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi – Musical Art in Educational Discourse*, (8), 17–23. [in Ukrainian]
7. Tiutunnyk, L. (2024). Linguistic means of expressing emotivity in media text content [Linguistic means of expressing emotivity in media text content]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, (2), 159–168. [in Ukrainian]